

Web akadálymentességi kisokos 6. részének teljes szövegű átirata

A nyitóképen a Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökség (KIFÜ) neve és logója, valamint a „Web akadálymentességi kisokos – 6. rész: Van-e értelme külön akadálymentes verziót készíteni?” főcím, és az „Előadó: Szántai Károly, web akadálymentességi szakértő” szöveg látható. A videó alatt végig az előadó hangja hallható.

A következő képen a „Mindenkire tervezve” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin egy akadálymentes mellékhelyiség van.

Előadó: Manapság az épített környezetünkben, a tömegközlekedésben, a hétköznapi tárgyainknál, vagy bizonyos szolgáltatások esetén, az a törekvés, hogy lehetőség szerint mindannyian ugyanazt a terméket, dolgot, vagy szolgáltatást használhassuk, függetlenül attól, hogy melyikünknek milyen egyéni képességei vannak. Szinte észre se vesszük, hogy a modern vonatokon például ugyanazt a mellékhelyiséget használják az épek és a kerekesszékekkel közlekedő emberek. Vagy a bankban nincs külön bankautomata a látóknak és a vak embereknek, mert ugyanaz a bankautomata képes kiszolgálni mindkét ügyfélkört. De ma már jellemzően ugyanazt az okostelefont használhatják az ép, és a mozgás-, hallás- vagy látássérült emberek is. A „Design for All”, magyarul a „Mindenkire tervezve” elv az Európai Unió által is szorgalmazott tervezési stratégia, amely már a tervezés folyamatának legelején figyelembe veszi a felhasználók képességeinek különbözőségét. Mindenkinek tervezni azt jelenti, hogy a termékeket, szolgáltatásokat minél többen tudják használni, és igénybe venni, különösebb alkalmazkodás nélkül.

A következő képen a „Mindenkire tervezve” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin egy okostelefon van.

Előadó: Az online térben is az a cél, hogy képességeitől függetlenül ugyanahhoz a weboldalhoz, webalkalmazáshoz, online szolgáltatáshoz férhessen hozzá mindenki. Ahogy azt a korábbi epizódokban már láttuk, a hozzáférés módja természetesen különböző lesz, de ez nem azt jelenti, hogy mindenkinek különböző verziót kell készíteni.

A következő képen a „Szegregált verziók” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin egy weboldal részlete van, rajta egy normál verzió és egy akadálymentes verzió linkkel.

Előadó: Ehhez képest sajnos mégis sokszor látni olyan weboldalakat, amelyekből elkészítenek egy „normál”-nak nevezett változatot, és egy ettől megjelenésében, és néha tartalmában is eltérő, szegregált, „akadálymentes”-nek nevezett verziót. Ráadásul ezen verzió célcsoportjának jellemzően kizárólag a látássérült felhasználókat tekintik. Sokszor erre utalnak a „gyengénlátó verzió”, a „vakbarát verzió”, vagy a „látáskönnyített verzió” elnevezések. Ez a megközelítés azonban több sebből is vérzik. Egyrészt abból a téves feltételezésből indul ki, hogy léteznek „normál” felhasználók, akiket az akadálymentes hozzáférhetőség abszolút nem érint, tehát a „normál verzió” nekik szól. „A normál felhasználó mítosza” című epizód éppen azt mutatja be, hogy ilyen felhasználó alapvetően nem létezik. Tehát felmerülhet a kérdés, hogy akkor a weboldal „normál verziója” tulajdonképpen kinek is készül. Sokan úgy vélekednek, hogy a „normál verzió” célcsoportját az ép, vagyis a nem fogyatékos felhasználók alkotják, míg a fogyatékos felhasználóknak ott az „akadálymentes verzió”. Ez azonban egy nagyon furcsa szegregációt jelent, és elég bizarr választás elé állítja a felhasználókat.

A következő képen a „Melyiket válassza?” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin egy idős férfi a laptopját használja.

Előadó: Ha például egy szemüveges vagy egy idős ember látogatja meg az oldalt, akkor ő a „normál verziót” válassza, vagy az „akadálymenteset”? Vagy mit csináljon egy fiatal diszlexiás egyetemi hallgató? Az pedig végképp kérdéses, hogy vajon muszáj-e az „akadálymentes verziót” választania annak is, aki okostelefonnal a kezében, a zajos metróban szeretné megnézni a weboldalon lévő videót.

A következő képen a „Tényleg akadálymentesebb?” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin egy weboldal sárga-fekete megjelenésű verziója van.

Előadó: A tapasztalatok sajnos azt mutatják, hogy a weboldalak „akadálymentes verziói” – az elnevezésükkel ellentétben – messze nem akadálymentesek. Sok weboldalnál az „akadálymentes verzió” mindössze egy fekete-sárga színvilágú, megnövelt betűméretű, és képek nélküli megjelenést takar. Ez a megjelenés azonban igazából senkinek sem jó, még a látássérülteknek sem. A vak felhasználóknak például nem számít, hogy az oldal milyen megjelenésű. Nekik sokkal fontosabb, hogy az oldal a képernyőolvasó szoftverekkel is akadálytalanul hozzáférhető legyen. Ezt a weboldal „normál verziója” is meg tudná tenni. Ráadásul a képek tartalmához is hozzá szeretnének férni, tehát az „akadálymentes verzió” képek nélküli megjelenése abszolút indokolatlan számukra.

A következő képen a „Nem nekünk kell „szemüveget” adni” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin egy fiatal lány a laptopját használja, aminek ki van nagyítva a képernyője.

Előadó: Többen úgy gondolják, hogy a sárga-fekete megjelenést a gyengénlátók érdekében kell biztosítani. Ez azonban azért logikátlan, mert azoknak a gyengénlátó felhasználóknak, akiknek folyamatosan szükségük van a kontrasztos és nagyított megjelenésre, már „késő”, ha csak a weboldalra érkezve tudnának megjelenést módosítani. Könnyen belátható, hogy egy gyengénlátó felhasználó képességzavara már azelőtt is adott, mielőtt a weboldalra látogat, sőt az is lehet, hogy a weboldal URL címét is csak egy képernyőnagyító szoftverrel kinagyított felületen képes beírni. Egy hasonlittal élve, ha valaki szemüveges, akkor nyugodtan feltételezhetjük, hogy a weboldalra érkezve már rajta van a szemüvege, és nem nekünk kell a szemüveget biztosítani neki. Vagyis a gyengénlátó felhasználók számára is inkább az a fontos, hogy az általuk használt kiegészítő technológiákkal akadálytalanul hozzáférhető legyen az oldal.

A következő képen az „Akadálymentesség nem csak a látássérülteknek kell” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin egy kerekesszékesben ülő hölgy a laptopját használja.

Előadó: A sárga-fekete megjelenésű „akadálymentes verzió” azok számára pedig végképp szörnyű élmény, akiknek nem látáshoz kötődő képességzavaruk van. Például egy látó, de kizárólag billentyűzettel navigáló felhasználótól miért várnák el, hogy a weboldalt mindenképpen sárga-fekete színvilágban nézze, miközben neki csak az a fontos, hogy az oldalon lévő interaktív elemeket billentyűzettel is használni tudja?

A következő képen az „Észlelhetetlen. Értelmezhetetlen. Használhatatlan.” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin sárga körben, három fekete pöttyöt ábrázoló gomb van egy weboldal tetején.

Előadó: A „normál” és az „akadálymentes” verzió elszeparálásának másik ellentmondása abban van, hogy az akadálymentes verzióhoz navigáló linknek vagy gombnak mindenképpen akadálymentesen hozzáférhetőnek kell lennie, még a „normál”, vagyis a nem akadálymentesnek titulált verzióban is. Máskülönben hogyan tudnának akadálymentesen átjutni az akadálymentes verzióba a felhasználók? A tapasztalatok alapján általában ez sem szokott megvalósulni. Az említett gomb sokszor csak egy sárga körben, három fekete pöttyöt ábrázoló – sokak által „atomerőmű” vagy „3 szemű darázs” jelnek hívott – ikonból áll. Ennek jelentését egyrészt bizonyítottan nem értik a felhasználók, miután ez a jel abszolút nem az akadálymentes hozzáférhetőséget szimbolizálja. Másrészt gyakran ez a gomb sem billentyűzettel nem működtethető, sem képernyőolvasó szoftverrel nem érzékelhető, vagyis még elméletben sem tudnák azok használni, akiknek szánták.

A következő képen a „Ne készítsünk külön verziókat!” szöveg olvasható.

Előadó: Összegezve tehát megállapíthatjuk, hogy sokkal logikusabb, célravezetőbb, és a felhasználók számára is kényelmesebb, ha a weboldalból csak egy verzió van, ami önmagában, integráltan akadálymentes.

A videó záróképén a KIFÜ logója, és „A magyarországi digitalizáció szolgálatában” jelmondata látható.